

Asia: VN/13333/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (valmistavan opetuksen lisäopetus ja aamu- ja iltapäivätoiminnan rahoitus)

Lausunnonantajan lausunto

Mitä mieltä olette perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksesta?

JHL katsoo, että maahan muuttaneiden lasten ja nuorten, joiden kielitaito ei riitä perus- tai toisen asteen koulutukseen, tulee saada tarvitsemansa valmistava opetus ja tarvittaessa lisäopetusta. Tämä tukee yhdenvertaisia mahdollisuuksia opiskeluun ja työllistymiseen sekä vahvistaa perustuslain mukaisia sivistyksellisiä oikeuksia ja tasa-arvoa. Esitys vahvistaisi oppilaan edellytyksiä saavuttaa riittävä peruskielitaito ja osallistua perusopetukseen.

JHL kuitenkin vastustaa esityksen kirjausta, jonka mukaan vain ulkomailla syntyneet voisivat osallistua valmistavaan opetukseen. Suomessa syntyneitä valmistavaan opetukseen osallistuneita on niin vähän, ettei merkittävää säästöä tästä kirjauksen muuttamisesta koidu, kun taas tämän lapsiryhmän sulkeminen kokonaan pois valmistavasta opetuksesta olisi hyvin lyhytnäköistä ja rikkoisi yhdenvertaisuutta. On oppilaita, joiden suomen tai ruotsin kielen taito ei ole riittävä perusopetuksessa menestymiseen esimerkiksi perheen monikielisyyden, vanhempien muuttotaustan tai kotikielen vuoksi, vaikka he ovat syntyneet Suomessa. Näiltä oppilailta ei tule evätä mahdollisuutta tarvittavaan valmistavaan opetukseen vain syntymämaan perusteella, sillä koulutusjärjestelmän velvollisuus on tukea kaikkia lapsia heidän yksilöllisistä lähtökohdistaan käsin. Näin turvataan tasa-arvoiset mahdollisuudet jatko-opintoihin ja myöhemmin työelämään.

On myös huomioitava, että koska varhaiskasvatukseen osallistuminen ei ole velvoittavaa, voi osa lapsista aloittaa koulun ilman riittävää suomen tai ruotsin kielen taitoa täysin heistä itsestään riippumattomista syistä. Tällöin valmistavan opetuksen mahdollisuus on välttämätön, jotta oppilaat eivät jää koulupolulla pysyvästi jälkeen. Jo perustuslain sekä lapsen oikeudet velvoittavat meitä yhteiskuntana huolehtimaan siitä, että kaikki lapset saavat mahdollisimman yhdenvertaiset mahdollisuudet koulutuspolulle ja työelämään, riippumatta syntymämaasta tai heidän vanhempiansa valinnoista.

Onko perusopetuksessa järjestettävä valmistavan opetuksen lisäopetus mielestänne tarpeellinen?

JHL pitää valmistavan opetuksen lisäopetusta tarpeellisenä, sillä 9 kuukauden valmistava opetus ei aina riitä. Lisäopetus mahdollistaa riittävän kielitaidon saavuttamisen ja ehkäisee eriarvoisuutta, edistää siten perustuslain 6 §:n toteutumista ja vahvistaen kotoutumista, hyvinvointia ja työllistymistä. Peruskielitaidon vahvistaminen opetuskielessä ehkäisee oppilaan joutumista eriarvoiseen asemaan puutteellisen kielitaidon johdosta. Pykälä 9 § opetuksen laajuuden pidentämisestä on kannatettava.

Onko perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksen rahoitusratkaisu toimiva?

Pykälä 20 opetusryhmien muodostamisesta on kannatettava, jotta lapsen oikeus erityiseen tukeen voi toteutua ja valmistavan opetuksen laatu varmistetaan myös lisäopetuksessa. On tärkeää, että oppilaille tarjotaan riittävää tukea heidän yksilöllisistä lähtökohdistaan käsin, mikä edistää yhdenvertaisia mahdollisuuksia jatko-opintoihin ja työllistymiseen. JHL kuitenkin suosittelee, että ennen lain säätämistä selvitetään huolellisesti, onko pykälän 20 mukainen ratkaisu käytännössä toteutettavissa nykyisessä henkilöstöresurssitilanteessa. Erityisesti opettajapula ja varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstön saatavuus voivat muodostaa merkittävän esteen sille, että valmistavan opetuksen lisäopetuksessa todella pystytään turvaamaan erityisen tuen tarpeet laadukkaasti ja yhdenvertaisesti.

Onko teillä lausuttavaa aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen korottamista koskevaan osuuteen esityksessä?

JHL ei kannata aamu- ja iltapäivätoiminnan enimmäismaksujen korotusta 23:lla prosentilla. Korotus voi heikentää erityisesti sosiaalisesti ja taloudellisesti heikommassa asemassa olevien lasten mahdollisuuksia osallistua toimintaan, lisätä syrjäytymisriskiä sekä vaikeuttaa perheen ja työelämän yhteensovittamista. Aamu- ja iltapäivätoiminnan tarkoituksena on taata pienille koululaisille turvallinen ja pedagogisesti ohjattu paikka lyhyiden koulupäivien ulkopuolella, ja maksujen korotus voi johtaa siihen, että osa lapsista jää kokonaan palvelun ulkopuolelle. Tämä ei edistä lapsen oikeuksia eikä tue hallitusohjelman tavoitteita lasten hyvinvoinnin ja tasa-arvon edistämisestä. Vaikka lainsäädäntö velvoittaa jättämään maksun perimättä tai alentamaan sitä tarpeen mukaan, se ei yksin riitä takaamaan, että kaikki lapset voivat osallistua toimintaan yhdenvertaisesti.

Onko teillä lausuttavaa aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen indeksisäännöstä koskevaan osuuteen esityksessä?

JHL ei kannata indeksitarkistuksen käyttöönottoa enimmäismaksuihin. Esityksessä ei ole riittävästi arvioitu maksujen korottamisen yhteisvaikutuksia perheiden jo ennestään kokemiin sosiaaliturvaetuuksien leikkauksiin, kuten työttömyysturvan tai asumistuen leikkauksiin. Aamu- ja iltapäivätoiminta on tärkeä osa lasten tasa-arvoa, hyvinvointia ja turvallisuutta, eikä maksujen korotukselle tai indeksisidonnaisuudelle ole esitetty valtiontaloudellisia perusteita. Korotukset voivat entisestään kaventaa erityisesti sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevien lasten osallistumismahdollisuuksia, vaikka kunnilla olisikin velvollisuus tarvittaessa alentaa maksuja. Pienituloisten ja yksinhuoltajaperheiden lasten yhdenvertaisuuden kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että mahdollisuus maksuttomuuteen tai alennettuun ap-/ip-toiminnan osallistumismaksuun kirjataan lakiin.

Onko teillä muuta lausuttavaa esitysluonnoksesta (esim. vaikutusarvioinnit)

JHL muistuttaa, että kahden vuoden aikana hallitus on tehnyt lukuisia lapsiperheiden talouteen kohdistuvia leikkauksia. Esimerkiksi sosiaaliturvan leikkaukset ovat lisäämässä köyhyydessä elävien lasten lukumäärää. Työttömyysturvan ja asumistuen leikkaukset ovat jo voimassa, mutta silti hallitus

valmistelee parhaillaan mm toimeentulotuen saamisen kiristämistä. Näiden kaikkien etuusleikkausten yhteisvaikutusta lasten ja lapsiperheiden asemaan ei ole riittävästi arvioitu. Näiden heikennysten vaikutus etenkin sosioekonomisesti heikossa asemassa olevien lasten ja heidän perheidensä arkeen ja yhdenvertaisuuteen on kyseenalainen ilman nyt esitettyä maksujen korotustakin.

Kuten esityksen perusteluissakin todetaan, oli perusopetuslakiin lisätyn aamu- ja iltapäivätoiminnan uudistuksen keskeinen yhteiskuntapoliittinen vaikutus hallituksen esityksen (57/2003) mukaan lasten hyvinvoinnin ja tasa-arvoisuuden edistäminen. Aamu- ja iltapäivätoiminta tasoittaa sosiaalisia eroja lasten elämänpiirissä. Lisäksi uudistuksessa painotettiin lapsen mahdollisuutta osallistua aamu- ja iltapäivätoimintaan perheen sosiaalisesta ja sosioekonomisesta asemasta riippumatta. Vaikka lainsäädäntö velvoittaaakin tietyissä tilanteissa maksujen perimättä jättämiseen, voi silti syntyä tilanteita, joissa maksujen korotukset vaikuttavat yksilön tai perheen päätökseen ylittää hakeutua aamu- ja iltapäivätoimintaan. Maksujen korottaminen voi siis vaikeuttaa sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevien lasten osallistumista aamu- ja iltapäivätoimintaan siitäkin huolimatta, että kunnalla olisi velvollisuus jättää asiakasmaksu perimättä tai alentaa sitä. Ap- ja ip-toiminnasta poisjääminen saattaa hallitusohjelman kirjauksen vastaisesti johtaa lasten liikkumisen vähentymiseen ohjatun toiminnan puuttuessa, ja samalla lasten yksinäisyys on vaarassa lisääntyä. Esityksen perusteiden mukaan ei osallistumismaksujen korottamisella olisi vaikutuksia valtiontalouteen, joten siksikin on perusteetonta muutosta tehdä.

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[Tiivistelmä JHLn lausunnosta ap-ip-maksujen korotus ja valmistava opetus 6.8.25.docx](#)

Takolander Hanna
Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry - koulutuspoliittisen
edunvalvonnan tiimi